

KLIMA- toppmøtet

8. klasse

Fryal skole

Mai 2021

Hva kan vi bidra med? Hva skal til for at ungdom i SL gjenbraker mer?

MAT

- Kaste mindre mat og spise rester
 - Spise opp maten
 - Lage mindre porsjoner (mat)
 - Ta mindre mat på tallerken så man slipper å kaste det
 - Spare på restene
 - Ikke kaste det du ikke har spist
 - Lage handleliste over hva man skal handle for 1 uke, handle 1-2 ganger (pr uke)
- Sortere kjøleskapet så man ser hva man har
 - Spise det man tar
 - Kjøpe mer av det vi vet vi kommer til å spise opp
 - Hvis man ikke spiser opp all maten en dag kan (man) fryse det ned og spise det senere
 - Bruk litt mindre penger på mat
 - Pante flaskene eller bruke dem
 - Spise mere restemat
 - Spise mat som har gått ut på dato (se, lukte, smake)
 - Spare på rester og spise de hvis man blir sulten en gang
 - Ikke lage mere mat enn man spiser
 - Lage egen mat
 - Bli flinkere til ikke å kaste mat
 - Spise rester dagen etter
 - Fiske
 - Dyrke selv

*SPIS OPP MATEN - SPIS RESTER -
KJØPE DET VI VET VI KOMMER TIL
Å SPISE OPP - FISKE - DYRKE SELV*

KLÆR

- Oppmuntre alle til å gi klær til Fretex bokser
- Donere gamle klær til Fretex
- Kjøpe brukte klær
- Kjøpe mindre klær
- Bruke skoene til du må ha nye
- Gi bort eller donere for små klær og sko
- Fikse klærne hvis de blir litt ødelagt
- Hvis klærne dine er for små kan du gi dem bort til noen som trenger det
- Selge eller gi bort klær, sko
- Gi klær som ikke passer til en bror eller søster
- Vi kan kjøpe brukte klær
- Bruktbutikker i Søndre Land
- Får penger for å levere klær, som sendes videre
- Få bedre ressurser til å kjøpe ting til (for) å fikse klær selv

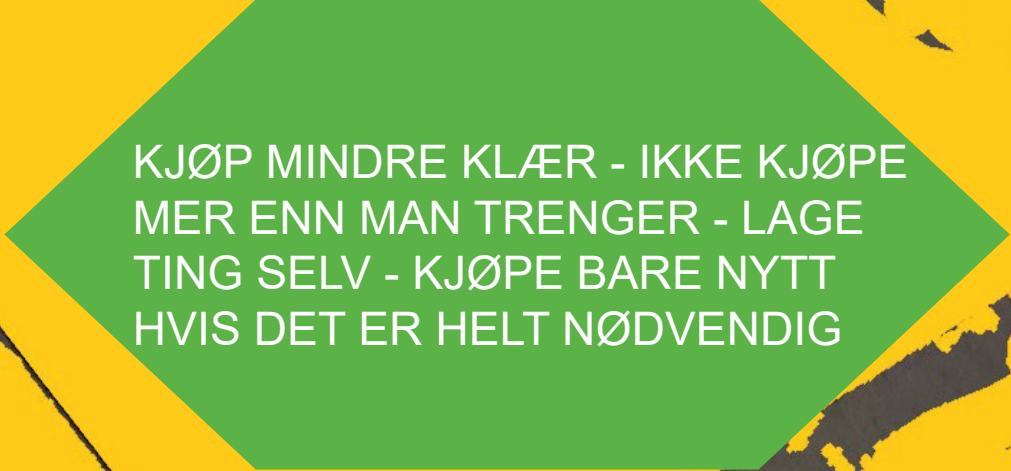
TING

- Låne utstyr
- Ikke kjøpe ny mobil før den gamle er ødelagt
- Ikke kjøpe nytt før det er ødelagt
- Gi ting vi ikke bruker til barn som ikke har så mye
- Lage ting selv
- Bruke ting lengre

- Kjøpe mindre ting
- Kjøpe ting på kjøpesider – i stedet for at det kastes
- Bruke telefonen til den blir ødelagt
- Kjøpe bare nytt hvis det er helt nødvendig
- Selge eller gi bort leker
- Ikke kjøpe mer enn man trenger
- Ikke kjøpe ting (eller mat) man er usikker på om man trenger eller kommer til å bruke
- Vi kan kjøpe brukte mobiler
- Arve ting
- Tenke over hva man kaster
- Kjøpe ting andre i familien (også) kan bruke
- Slutte å kjøpe nye ting
- Ikke kaste plast i havet
- Lage nye ting fra gamle ting eller bruke dem til noe annet

GJENBRUK

- Ikke brenne opp så mye – bruke gamle ting som fortsatt fungerer
- Gjenvinne
- Byttehandel på Fladsrudtomta
- Fretex-butikk i Hov (trendy i det siste) eller gjenbruksbutikk

KJØP MINDRE KLÆR - IKKE KJØPE
MER ENN MAN TRENGER - LAGE
TING SELV - KJØPE BARE NYTT
HVIS DET ER HELT NØDVENDIG

- Lage nye ting av gamle ting
- Bytte klær som ikke passer
- Lage ting av søppel

ENERGI

- Skru av lys etter du går ut av et rom
- Gå til jobb/skole
- Bruke mindre strøm
- Produsere strøm selv
- Ikke kjøre så langt
- Sykle og gå mer
- Kjør buss
- Kjøre hydrogenbiler

ANNET

- Kildesortering på skolen
- Ikke forsøple
- Plukke søppel
- Sy-butikk
- Plante ting selv
- Bruke produkter som ikke er pakket inn i plast
- Ikke kjøp mer enn du trenger
- Bruke mindre kunstgjødsel
- Pante flasker
- Flere søppelkasser
- Kjøpe mindre plastleker
- Resirkulere
- Motivasjon

- Tenke over hvilke produkter vi bruker
- Kjøp mer miljøvennlig og svanemerka

Oppsummering:

« Det som trengs for at ungdom i Søndre Land gjenbruker mer er å være mer åpen om gjenbruk, byttedag, reparerer klær og andre ting, kjøpe brukt, arve mer og reparere» (en ungdom 8. klasse)

«Man burde kaste mindre av f.eks mat, klær og andre ting. Det er fint å gi bort eller selge.»

«Man burde kjøpe mere brukt som f.eks klær, teknologi, ting, bilder osv.»

«Hvis man lærer mer om det, og forstår hvor viktig det er, så tenker man over hva man gjør og kan forbedre det.»

«Man må kjøpe mindre unødvendige ting, og bruke offentlig transport som f.eks tog, buss, t-bane, trikk osv.»

«Starte en trend for det.» (gjenbruk)

**-SKRU
AV LYS NÅR
DU GÅR UT AV ET
ROM - BRUKE MINDRE
KUNSTGJØDSEL**

KLIMA- toppmøtet

9. klasse

Fryal skole

Mai 2021

GJENBRUK

- Bruke boxeren fire dager, vri og snu (apropos vasking av ull – bedre å luften i kulda enn å vaske; vi vasker klærne for ofte, rydder =vasker)
- At skolen har mer resirkulering

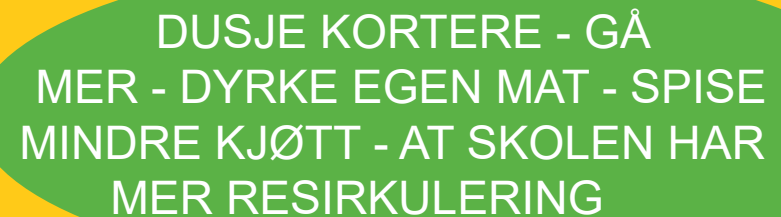
ENERGI

- Slå av lys i rom du ikke er inne i
- Bruke kortere tid i dusjen
- Bruke LED-pærer
- Legge til rette for kollektivtransport

- Lage solcellepanel
- Kaldere vann
- Alle i kommunen må sykle til jobb
- Kjøre el-bil
- Felles dusjer
- Bruke opp vann man har dusjet i (gråvannsløsninger)
- Slå av lyset
- Spare strøm ved små tiltak som å slå av lyset
- Gå mer
- Kjøpe miljøvennlige varer
- Dusje kortere

MAT

- Kaste mindre mat
- Spise mindre kjøtt
- Lag din egen mat
- Stop *eating*
- Dyrke mat selv
- Dyrke egne grønnsaker
- Mat som har gått ut på dato kan være billigere
- Produsere egen mat
- Porsjoner
- Kortreist mat
- Butikkene kan sette ut maten som uansett skal kastes
- Bruke flere lokale produkter
- Mer plantebasert mat
- Kjøpe mer mat som ikke er innpakket

DUSJE KORTERE - GÅ
MER - DYRKE EGEN MAT - SPISE
MINDRE KJØTT - AT SKOLEN HAR
MER RESIRKULERING

KLÆR

- Ikke kjøp så mye klær
- Gi bort klær i stedet for å kaste
- Ikke vaske så mye klær

TING

- «Vi kan være mer forsiktige med tingene våre, ta mer vare på dem. Da slipper man å kjøpe nytt, de holder lengre».
- «Vi må være mer forsiktig med tingene våre og ta vare på det. Så de ikke blir ødelagt så fort og vi slipper å kjøpe nytt hele tiden».
- Arve, bruke flere ganger
- Bruke vrakbiler til bilcross
- «Når mobilen din er knust, ikke knus den mer for å få en ny mobil!»
- Kjøpe sjeldnere
- Pante mobilene – som kan sendes til plasser de kan brukes til nye

ANNET

- Don't make more children
- Dra på fisketur
- Å ta seg sammen
- Bedre til å resirkulere
- Bygget ting sjøl
- Lære å fikse ting, på skolen
- Utvide rørene så man kan tisse i dusjen (også anbefalt av profesjonelle som en måte å bruke mindre vann på)

- Bruke dusjvannet til å dra ned på do (gråvannsløsninger)
- Skolen trenger ikke å bruke papir (? – print?)
- Mer tømning av søppel
- Fair trade
- Morsommere måter å gjenvinne på
- «Når ungdommene i Hov er på klubben går bokser og flasker i vanlig søppel – derfor må vi få flere søppelkasser der vi kan legge dem».
- Flere sykkelveger eller bedre
- svaneprodukter

*KJØPE SJELDNERE - TA VARE PÅ
TINGENE VÅRE - FAIR TRADE -
SVANEPRODUKTER*

Hele 10.TRINN fra

Søndre Land ungdomsskole var samlet på Dokkadeltaet nasjonale våtmarkssenter i Odnes, en junidag i 2021.

Engasjerte ungdommer som ønsker å lære mer om hvordan de kan bidra, og som gjør voksne oppmerksomme på hvordan tenke og handle for et bedre klima.

Naturveileder Elida Sandneseng fra våtmarksenteret, underviser en gruppe i hva et insektshotell er.

Til venstre, Kitty Selj, lærer i bioøkonomi og biologi på Dokka VGS hadde en av de tre stasjonene. Her var det konkurranse på tid, om hvem som klarte å sortere avfall til gjenvinning raskest. Ikke kun tre muligheter her, men elleve!

Kildesorteringskartet finns på siste side.

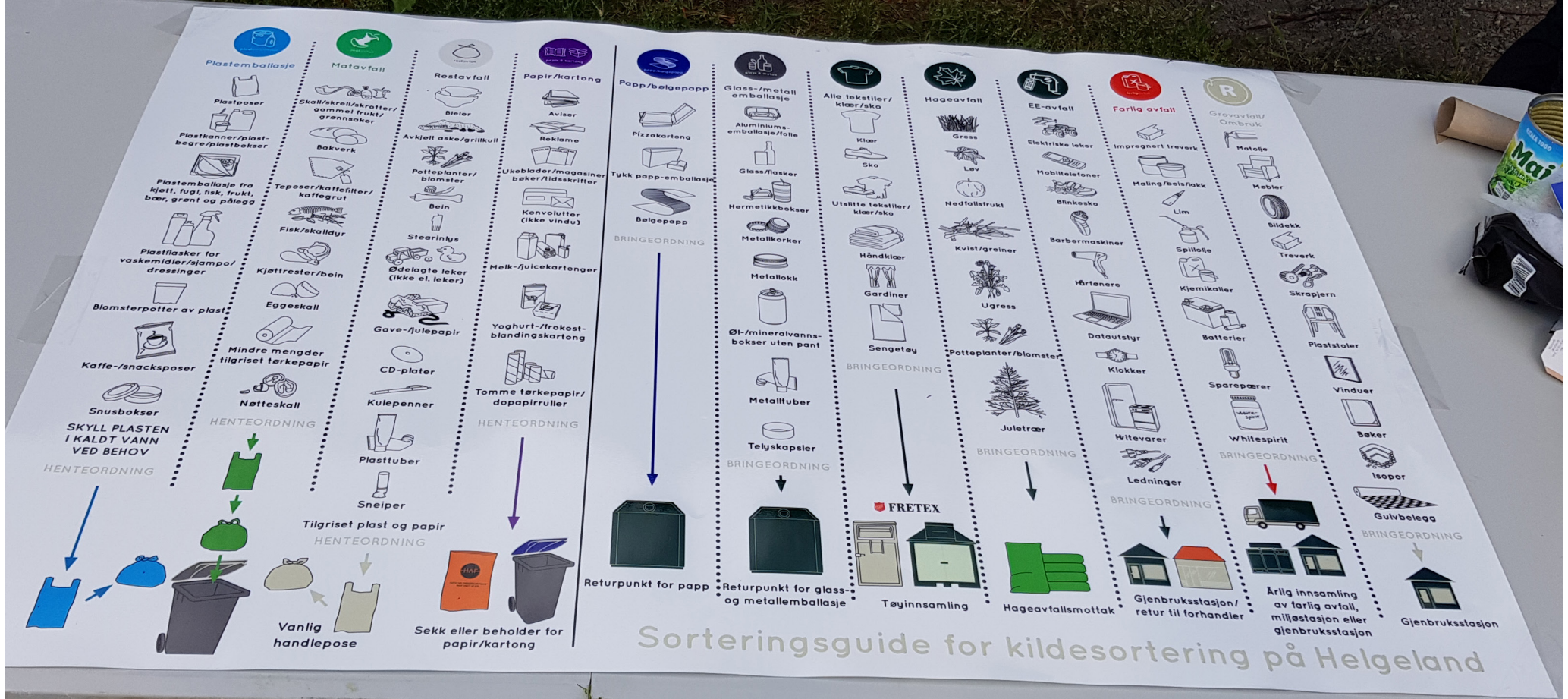
*

Under, Magnus Nygård, daglig leder på våtmarkssenteret, holder foredrag og introduksjonsverksted i Naturhuset. Og tema er hva klima-utfordringene er, og hva det det gjør med samfunnet og naturen.

*

Klimaarbeidet i skolene i 2021, har vært et samarbeid mellom kommunens Utviklingsenhet, Dokka VGS og Dokkadeltaet nasjonale våtmarkssenter.

Sorteringsguide for kildesortering på Helgeland